

Julian Warzecha

"Wstęp ogólny do Pisma Świętego",
pod red. Jana Szlagi,
Poznań-Warszawa 1986 : [recenzja]

Collectanea Theologica 58/4, 167-168

1988

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

szybko zanikła, względnie pojęcie „Syn Człowieczy” używane było już tylko w sensie zawężonym do ludzkiej natury osoby Jezusa.

Jednak koncepcja Syna Człowieczego powinna być wyzwaniem także dla współczesnych ujęć chrystologicznych, gdyż Biblia musi pozostać podłożem wszystkich teologicznych rozważań. Do dzisiaj zaś nie udało się wypracować chrystologicznej koncepcji, która byłaby w stanie, na miarę koncepcji Syna Człowieczego, terminologicznie ująć osobę Jezusa, z uwzględnieniem Jego jedyności, Jego losu, działalności, mocy i Jego znaczenia dla Kościoła i świata w wymiarze historycznym, teraźniejszym i przyszłym. Jego wielkie znaczenie dla ówczesnych ludzi wydaje się zawierać w tym, że przez użycie określenia „Syn Człowieczy” wzbudzona została ta dynamika wiary, którą znamionują wskazane w pracy motywy Mateuszowej koncepcji Syna Człowieczego. Nie oznacza to, że Mateuszowa chrystologia Syna Człowieczego nie potrzebowała dodatkowych wypowiedzi. Autorowi wydaje się jednak, że chrystologia Syna Człowieczego jest rodzajem podstawowej chrystologii, która była otwarta dla pogłębionych wypowiedzi o Jezusie. Mateuszowa chrystologia Syna Człowieczego nie może być jedynie impulsem do tworzenia nowych chrystologicznych traktatów. Jest ona wyzwaniem dla Kościoła, by swoją własną praktykę życia kształtował mając na uwadze pochodzenie i przyszłość, drogę życia i działalności Teo- go, który przez autora pierwszej Ewangelii przedstawiony jest jako Syn Człowieczy.

ks. Roman Bartnicki, Warszawa

Wstęp ogólny do Pisma Świętego, dzieło zbiorowe pod redakcją ks. Jana Szlagi, Poznań-Warszawa 1986, Pallottinum s. 332.

Jest to jedno z dzieł literatury biblistycznej, na które najbardziej czekałimy. Ostatnie bowiem opracowanie tego typu (*Wstęp ogólny do Pisma Świętego pod red. ks. J. Homerskiego*) ukazało się 15 lat temu i dawno zostało wyczerpane.

Omawiane dzieło jest „nową wersją” (*Przedmowa*) poprzedniego „Wstępu”. Ten obecny „Wstęp” jest znacznie krótszy (o 152 strony) od poprzedniego. Stało się to możliwe dzięki znacznemu skróceniu niektórych traktatów i bibliografii oraz zastosowaniu bardziej ścieśnionego druku. Ta ostatnia zmiana jest niekorzystna — lepiej czyta się pod tym względem „Wstęp” z r. 1973.

W obecnym „Wstępie” opuszczono transkrypcję grecką i hebrajską. Jego nowość widoczna jest przede wszystkim w innym układzie omawianych traktatów. Obecna kolejność jest bardziej zgodna z duchem *Dei Verbum*. Częściowo zmieniony jest też zespół autorów.

Po wykazie skrótów następuje *Wprowadzenie*, skrócone i przepracowane w porównaniu do wydania z r. 1973. W bibliografii jest przy końcu mały błąd: dzieło zbiorowe *Il messaggio della Salvezza* (red. P. Bonatti — C. M. Martini) nie jest autorstwa J. Salguero, jak to mogłoby się wydawać. W bibliografii dziwi ponadto brak pozycji V. Mannucci, *Bibbia come Parola di Dio. Introduzione generale alla Sacra Scrittura*, Brescia 1981, 1986⁷. Dzieło to coraz powszechniej jest uznawane za najlepsze posoborowe opracowanie w swoim rodzaju.

Na pierwszym miejscu omówione jest zagadnienie natchnienia. Jest ono opracowane obszerniej, nowocześniej i bardziej biblijnie niż we „Wstępie” z r. 1973. W bibliografii jest jednak mały błąd: porządek chronologiczny dwóch ostatnich pozycji jest odwrócony.

W traktacie o kanonie poszerzono bibliografię o nowe pozycje. Poza tym ujęcie tego tematu pozostało nie zmienione. Jest ono bardzo solidnie od strony historycznej. Wydaje się jednak, że można i trzeba ująć zagadnienie kanonu bardziej teologicznie. Takie próby już istniały w okresie powstawania obecnego „Wstępu” (np. T. Citrini, *Identità della Bibbia /Leggere oggi la Bibbia/*,

Brescia 1982). W bibliografii przytacza się inną, wcześniejszą publikację wspomnianego autora, jednak w zniekształconym brzmieniu (Citirino zamiast Citirini). Opinie nowszych teologów i egzegetów katolickich na temat kanonu, przedstawione w opracowaniu nieśmiało drobnym drukiem, można by wykorzystać szerzej i odważniej.

Po traktacie o kanonie następuje uzupełnienie I — *Apokryfy*. Jest to nowe ujęcie. Skrócono znacznie bibliografię, a przede wszystkim samo opracowanie. To skrócenie jest ze wszech miar słuszne: analogiczne bowiem opracowanie we „Wstępie” z r. 1973 było np. ponad dwukrotnie obszerniejsze od *Natchnienia*.

Kolejnym tematem, podobnie jak w wydaniu poprzednim, są pisma qumrańskie. Jest to ujęcie skrócone (opuszczono część końcową: *Teksty liturgiczne i literatura apokaliptyczna*).

Po tych dwóch uzupełnieniach zamieszczony jest traktat III: *Tekst Pisma Świętego*. Jest to odpowiednik niemal trzech pierwszych rozdziałów z poprzedniego wydania. Obecne ujęcie jest jednak zupełnie oryginalne. Układ jest pomysłany bardzo logicznie. Autor umiejętnie wybrał literaturę i bogato udokumentował przedstawiany materiał. Recenzentowi nasuwa się tylko pytanie, czy celowe jest oddzielenie *Przekładów Biblii na języki narodowe od Starożytnych przekładów biblijnych*.

Traktat IV nosi tytuł *Hermeneutyka biblijna*. Opracowany jest solidnie i nowocześnie. Sama dyspozycja materiału jest bardzo pomysłowa. Ciekawie łączy też autor w całość traktatu informacje o metodach historyczno-literackich i przesłankach filozoficznych. Czytelnik nie znajdzie tu jednak wystarczającego omówienia coraz powszechniej stosowanej metody analizy strukturalnej. Wątpliwością budzą też niektóre tytuły. I tak, na s. 194 spotykamy sformułowanie: *Kryteria odnajdywania sensu biblijnego (heurystyka) i jego interpretacji*. Wątpliwość dotyczy znaczenia tego ostatniego słowa: chodzi o interpretację sensu? Interpretuje się raczej tekst — odnalezienie sensu jest celem interpretacji. Na s. 204 widnieje tytuł: *Rekonstrukcja kompozycji tekstu (księgi)*. Z brzmienia tak zatytułowanego fragmentu wynika, że chodzi o wskazanie kryteriów wykrywania kompozycji utworu. W związku z tym słowo „rekonstrukcja” jest mało precyzyjne i mylące. Kojarzy się bowiem z jakimś poszukiwaniem pierwotnego stadium utworu, a mniej z badaniem obecnej postaci tekstu.

Traktat V — *Proforystyka pastoralna* — jest przepracowany i nieco skrócony. Podobnie ma się rzecz z uzupełnieniem III — *Historią egzegezy*.

Na końcu dzieła znajduje się *Dodatek*, zawierający dokumenty Kościoła dotyczące Pisma Świętego. W obecnym wydaniu podano je tylko, i słusznie, w języku polskim. Ci bowiem, którzy interesują się oryginałem, mogą łatwo do niego trafić. Nasuwa się tylko pytanie, czy nie udałoby się ułożyć tych dokumentów bardziej paralelnie do obecnego układu omówionych w książce zagadnień.

Omawiany „Wstęp” jest bardzo udanym dziełem. Rzetelnie opracowane są poszczególne części i utrzymana ich właściwa proporcja. Łatwo wyczuwa się też dyskretną, ale umiejętną i czujną obecność redaktora tego zbiorowego opracowania. Wypada więc tylko pogratulować autorom udanego przedsięwzięcia i wyrazić życzenie, by jak najszybciej ukazało się następne wydanie. Skromny bowiem nakład (5 000+253) nie zaspokoi zapewne wielkich i stale rosnących potrzeb w tym zakresie.

I jeszcze propozycja. Może byłoby pożyteczne omówienie — na początku dzieła — zagadnienia objawienia i jego przekazywania. W ten sposób jaśniej ukazałaby się rola Pisma Świętego w historii zbawienia jako szczególnego momentu w przekazie objawienia. Studenci teologii spotykają się wprawdzie z tym tematem gdzie indziej, nie zaszkodziłoby im jednak pewne — podane od nieco innej strony — powtórzenie. Takie uzupełnienie wydaje się natomiast pilnie potrzebne dla czytelników nie studiujących systematycznie teologii.

ks. Julian Warzecha SAC, Oltarzew